

POVODOM REPRODUCIRANJA UMJETNINA MODERNE GALERIJE

Slika »Pont des Arts« jedno je od najznačajnijih djela nažalost tako malobrojnog opusa Josipa Račića. To i jest uzrok, da je već mnogo puta fotografirana i reproducirana, a objavljena je i u trobojnom tisku. Sva ta putovanja po fotografskim ustanovama i tiskarama, koja su, čini se, neophodna za izradu klišeya, nisu slično zasigurno bila od koristi, a sa zadnjeg posjeta tiskarskom zavodu vratila se i oštećena. Ljepenka, na koju je platno slike priliječeno, slomljena je na gornjem desnom uglu, vjerojatno zbog pada, a samo je platno na tom mjestu zgužvano, boja pak smrvljena i djelomice otpala. To oštećenje zahvaća površinu od oko 2 cm, nije samo po sebi veliko, na sreću se nalazi uz sam rub, no s obzirom na maleni format slike (30×47 cm) ipak je znatno. Da se prigodom transporta ošteti slika velikih dimenzija, može se razumjeti a i oprostiti. Transport takvih umjetnina uvijek je delikatna zadatak i predstavlja neki riziko, no rukovanje slikom tako malenog formata ne zadaje posve nikakvih teškoća, pa je taj slučaj očiti dokaz, da se prigodom izrade klišeya s umjetninama ne postupa s dovoljno pažnje i opreza. Ne smijemo nikako zaboraviti, da je naš ljudski vijek samo dio vijeka likovne umjetnine i da su Račićeva djela zapravo još nova, iako upravo ove godine slavimo (sa zakašnjenjem od jedne godine) 50-godišnjicu njegove smrti. Bilo bi stoga neophodno, da stručni radnici u tiskarama, čijim rukama makar i privremeno povjeravamo takva djela, bolje upoznaju njihovu vrijednost i značenje. Možda bi bilo preporučljivo, da im se uopće ne dopusti, da diraju umjetnine bez asistencije i bez nadzora stručnjaka, kojih imade u svim našim galerijama i muzejima.

Time, što umjetninu prije prenošenja redovito osiguravamo kod Državnog osiguravajućeg zavoda, ne postizemo zapravo ništa, ili u najboljem slučaju vrlo malo. Da li se takvoj umjetnini može uopće odrediti cijena u novcu? Može li i najveća svota novaca zamijeniti i nadomjestiti takvu umjetninu, ako je upropastimo? No ne mora umjetnina ni biti posve upropaštena, pa da zametnemo s osiguravajućim zavodom gotovo nerješivi spor. Ako je i samo oštetimo, kao što je to slučaj s Račićevom slikom, gubi ona bezuvjetno dio svoje vrijednosti. Osiguravajući zavod je u takvim slučajevima spreman da nadoknadi troškove restauriranja oštećene umjetnine, ali su ti troškovi upravo neznatni, ako ih usporedimo sa štetom, što je trpi umjetnina kao cjelina. Očito je i jasno, da zakrpom i retušima, što ih restaurator stavlja na umjetninu, nije umjetnini

vraćena i prvotna vrijednost. Restauriranjem samo prikrivamo, kamufliramo zlo i štetu nanесenu umjetnini, pa ona nije više ni u kojem slučaju ono, što je bila prije оštećenja. Svaka i najuspješnija restauracija samo je Pirova pobjeda, pa bismo i u ovome slučaju mogli opravdano reći: »Još dvadesetak takvih restauracija i Račićev »Pont des Arts« ne će možda više biti Račićev.

Z. W.

CHODOWIECKI DANIEL (1726–1801): *Iz mrtvačkog plesa: »Kraljica«*
(Zbirka Bogišić)